

Izobraževalna in turistična vloga gozdov za trajnostni razvoj

Turizem je splet dejavnosti oseb, ki potujejo in bivajo v kraju zunaj svojega običajnega okolja zaradi preživljanja prostega časa, sprostitve, poslov ali iz drugih razlogov, in sicer najmanj en dan (z najmanj eno prenočitvijo), vendar ne več kot eno leto (365 dni) brez prekinitve. Glavno načelo pa je: TURIZEM SMO LJUDJE.

V zadnjem obdobju se vse bolj govori o turizmu v zeleni ekonomiji, o zelenem turizmu, o prilagajanju in blaženju podnebnih sprememb v povezavi s turizmom, o zelenem trgu, o zelenih programih itd. Gre za okolju prijazna trajnostna potovanja v destinacije, kjer so flora, favna in kulturna dediščina primarne atrakcije in kjer so vplivi podnebja minimizirani. Govorimo o konceptu zelene destinacije, ki je izredno pomemben ob velikem razcvetu »industrije« na temo turizma. Še poseben razcvet turizma najdemo v dejavnosti,

ki bazirajo na naravnih vrednotah in gostoljubnosti okolja. Predvsem mestno prebivalstvo išče s socialnim kapitalom osveščene privlačne, mirne, varne prostore za rekreacijo in ekoturizem. Gozdna območja nudijo možnosti razvoja podeželja, ki temelji na njihovi večnamenskosti, ki se kaže v množici blaga in storitev.

Sonaravno gospodarjenje skoraj v celi Evropi daje možnosti za oblikovanja celovitih turističnih produktov. Gozd in gozdni prostor nudita zaradi svoje raznolikosti in obsežnosti izjemen naravni kot kulturni modum, ki lahko pomeni vir za razvijanje turizma. V gozdnem prostoru naj turizem temelji na rekreativnih in športnih dejavnostih, na doživljanju narave in spoznavanju novega, lahko bi rekli v tako imenovanem »rekreativnem izobraževanju«.

Današnji »svet« ima premalo gibanja in je vpel v debelost, stres, depresijo, preveliko socialno izključenost, pohlep, tekmovanje za vsako ceno itd. Življenjska doba raste in vse več je starejše populacije. Klasičnih družin je vse manj z vse manj otrok. Manj delovnih mest z več avtomatizirana podaja krajši delovni čas. Večje migracije in hiteenje so stalnica in povzročajo padanje pozornosti. Narašča pa pomen vseživljenjskega učenja. V okolju je vse manj razpoložljivih surovin, poraba energije kot stroški rastejo. Biodiverzitetata se manjšata, a tehnološko znanje, avtomatizacija, nasilnost raznih medijev, mobilna komunikacija, interaktivnost, ... so v porastu. Blogi in socialne mreže so stalnica. V turizmu so v trendu kratki in »hitri« izleti kot počitnice. Zanimanje za sam počitek je le še pri tretjini obiskovalcev, obisk kraja zaradi kulture še mnogo manjši, a ko so obiskovalci na destinaciji, se radi odločijo za obisk naravne kulturne dediščine. Večina dopustnikov se sprehajata, kolesari oz. gre na gibanje v naravo, gozd in gozdni prostor, ki tako postajata športno in duhovno igrišče. Trend je virtualna komunikacija (npr. internet itd.). Vsi ti trendi dajejo izziv v poudarku na doživljajih in zgodbarjenju ali dajejo ponudbe za učenje na prostem z množico virtualnosti. Ljudi nagovarjamo s pripovedovanjem zgodbe in poudarjanjem čutnosti

Slika 1: Gozd ima pomembno izobraževalno in turistično vlogo (foto: J. Prah)

in ljubezni. Razviti moramo tiste oblike turizma, ki želijo gostu ponuditi kvalitetno doživljanje narave in nova spoznanja. Za to je nujno vključevanje kvalitetne interpretacije naravne in kulturne dediščine v turistične produkte. Interpretacija nikakor ni isto kot informiranje ali izobraževanje - gre za posebne oblike komunikacijskih procesov, s pomočjo katerih vzbujamo odnose, oblikujemo vrednostne sisteme, povzročamo miselne in čustvene odzive. (Keršič – Svetel).

Z vključevanjem domačinov najdemo posebnosti v prostoru, tako naravne kot grajene danosti.

Iščemo:

- posebno drevo,
- stezo skozi gozd,
- poseben razgled,
- izvir, ali slap vode
- ali tišino
- ali šelestenje listov...
- tradicionalno znanje, kot je npr. oglarjenje, tesanje švelarjev, splavarjenje ...

Slika 2: Sprostitev je zelenju gozda (foto: J. Prah)

Turizem na kmetiji, turizem v gozdnem prostoru lahko prepoznamo v nabiranju, predelavi in prodaji sadežev ter zelišč. Mnoga tradicionalna znanja na kmetiji in v gozdu kot so npr. oglarstvo, krovstvo, tesanje švelarjev in podobne. Drevo je lahko poseben magnet, na katerega vežemo mnogo drugih dejavnosti. Gozdna meditacija, gozdna pedagogika, gozdni vrtec, gozdna šola itd. Pa razne etnološke zbirke in podobno. Poseben izziv je turistično vodenje po gozdu in v gozd. Preživeti v gozdu, fotolov. Obisk tematske poti – pohodne, kolesarske, ježa s konji itd. Iskanje posebnosti rastlinskih in živalskih vrst.

Gozd nudi kakovostne produkte, z oblikovanjem nišnega trga, z večjo dodano vrednostjo izdelkov in storitev. To pa pomeni ohranjanje naravnih, kulturnih in duhovnih vrednot gozda, kakor tudi ohranjanje lokalne identitete in večanje kakovostnega življenja prebivalcev podeželja.

Gozdni prostor zahteva oblikovanje kakovostnih tematskih turističnih grozdov, kar pa ni mogoče brez sodelovanja različnih strok in interesnih skupin.

Kaj pa lastniki gozda?

Pomembno je znanje lastnika gozda. Če želi lastnik gozda pridobiti iz gozda določen dohodek, mora znati v svoje proizvode vtakati ogromno znanja, na kar jih mora potem znati še čim bolje prodati na trgu. Mora ga zanimati njegov gozd in splet tako proizvodnih kot okoljskih in socialnih funkcij oz. vlog gozda. Mora jih dodobra spoznati in se znati umestiti v širši prostor. Danes ni več glavno kako hitro izdelati hlod in ga dobro prodati, temveč kako bo znal svoje posebno drevo, stezo skozi gozd, poseben razgled, izvir vode ali tišino in šelestenje listov vtakati v razvojne cilje okoljskih, podeželskih programov. Vedeti je potrebno, da le eno posebno drevo, ali ena posebna steza ne more roditi nove dodane vrednosti. Posameznik je premalo. Najti moramo skupne rešitve, takšne, ki bodo sprejemljive vsem lastnikom določenega prostora.

NARAVI IN GOZDU TER ČLOVEŠKI SKUPNOST želimo pridati moč prasile ljubezni, ki nas nagovarja v paradigmah :

- POVEZOVANJE, združevanje in spoštovanje,
- PRENOS ZNANJA,
- INOVACIJE in FLEKSIBILNOST ter ODGOVORNOST.

Vse to pa lahko dosežemo s krepitevijo socialnega kapitala.

Kdaj pa bo uspešen turizem?

Uspeh turizma je le, če je del zgodbe... (interdisciplinaren pristop, zavedanje identitete).

Turistični razvoj ne sme spreminjati tradicionalnega življenja ljudi.

Lokalno pobudo je potrebno "obogatiti z državo" in ključno je delo z ljudmi. Nadvse je pomembno izobraževanje podeželanov ter vseživljenjsko in medgeneracijsko znanje poslušanja. Pomembno je, da znam biti drugačen. Nastanitev nudim v gorskem lesu, ali lunarnem lesu, ali spanje v drevesni hiši itd. Meditacija v krošnjah drevesa. Prednost gozdnega turizma je tudi v tem, da doživljanje gozda ni vezano ne na letni čas, ne na vreme, ne na dan ali noč. Vedno je drugačno, adrenalinsko.

Simbioza z Gozdom, Naravo in viri ter človekom, daje pridih vseživljenjskega snovanja učenja in medgeneracijskega druženja.

Krožnost je povezana z zamisljivo povratne zanke, ki pokaže na medsebojno soodvisnost in kroženje snovi in energije v naravi ter se prek teorije sistemov prenaša tudi v socialne sisteme.

Razumevanje prepletenosti vodi do pravega odnosa do okolja, ki omogoča trajnostni razvoj in je edina garancija za sonaravno bivanje te in prihodnjih generacij.

Pragozd, prapotok, pranarava ...nam nudijo odgovore in nas učijo - nagovarjajo. Ob dobrem spoznanju ni nič več dilem o krožnosti, o naravovarstvu, o trajnostnem razvoju, o razvoju zelenih delovnih mest; krožno gospodarstvo postane stvarnost in samoumevno.

Zeleni turizem lahko ocenjujemo skozi module:

- Vtis-privlačnost,
- Vzdrževanje-upravljanje (urejenost destinacije),
- Ponudba in vodenje
- Dostopnost in varnost in
- Sporočilnost-interpretacija

V Sloveniji imamo vrsto primerov dobrih praks, ki se kažejo v različnih produktih turizma v gozdnem prostoru.

Paleta praks se kopiči okoli raznih tematskih in planinskih poteh. Iskanju kulturne identitete krajev (npr. Oglarska dežela itd.). Obisku posebnih rastišč (npr. encijan na Lovrencu); opazovanja medveda, povezovanju v motu posebnega drevesa, ali potoka, slapa itd.. Posebnost potopa v Gozd in preživetja noči v gozdu itd., gozdni šoli, gozdni vrtci itd.

Gozd in gozdni prostor nikakor ni le skladišče lesa in veliko število dreves na kupu – gozd je edinstveno naravno okolje, kjer kraljuje čutnost. Ni žive ali nežive narave, temveč le skupnost. Zato je obisk gozda imenitna šola narave, razumevanja njenih zakonitosti in spoznavanja sveta.

Menim, da turizem v gozdnem prostoru je lahko za našo deželo zeleno zlato!

Jože Prah
Zavod za gozdove Slovenije in
Turistična zveza Slovenije
joze.prah@amis.net
041657 560